

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

**ΕΝΙΑΙΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2023-2024
Α΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ**

**ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
Α΄ ΣΕΙΡΑ**

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Α004

ΛΥΣΕΙΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ (30 ΜΟΝΑΔΕΣ)

A1. Κάθε στοιχείο της στήλης Α΄ αντιστοιχεί με **ένα (1)** στοιχείο της στήλης Β΄. Να γράψετε **στο τετράδιο απαντήσεών σας** τους αριθμούς της στήλης Α΄ και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της στήλης Β΄ που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Στη στήλη Β΄ περισεύουν **δύο (2)** στοιχεία.

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄
1. Στασίνος	α. Αρχιτέκτονας Κλασικής εποχής
2. Κίμωνας	β. Θεωρικά
3. Μνησικλής	γ. Ιστορικός Κλασικής εποχής
4. Περικλής	δ. Κύπρια έπη
	ε. Ανταλκίδειος ειρήνη
	στ. «Και νεκρός ενίκα»

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ: 1 – δ, 2 – στ, 3 – α, 4 – β

(4 x 2,5μ. = 10 μονάδες)

A2. Να τοποθετήσετε τα πιο κάτω ιστορικά γεγονότα της αρχαίας κυπριακής Ιστορίας στη σωστή χρονολογική σειρά αριθμώντας τα από το 1 μέχρι το 4 και **ξεκινώντας από το αρχαιότερο**. Η απάντησή σας να γραφεί **στο τετράδιο απαντήσεών σας**.

- α. Επανάσταση του Ονήσιλου
- β. Προσάρτηση της Κύπρου στο κράτος του Μ. Αλεξάνδρου
- γ. Ίδρυση κυπριακών βασιλείων από τους Μυκηναίους
- δ. Υπογραφή της Καλλίειου Ειρήνης

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ: 1 – γ, 2 – α, 3 – δ, 4 – β

(4 x 2,5μ. = 10 μονάδες)

A3. Να συμπληρώσετε την κάθε μια από τις πιο κάτω προτάσεις με μια από τις τρεις επιλογές που ακολουθούν, ώστε να σχηματιστεί μια ιστορικά ορθή πρόταση. Να γράψετε **στο τετράδιο απαντήσεών σας** τους αριθμούς των προτάσεων και δίπλα από τον καθένα το γράμμα που απαιτείται για τη συμπλήρωση.

1. Η Συμμαχία της Δήλου αποτέλεσε την πρώτη προσπάθεια συνασπισμού ελληνικών πόλεων κατά
 - α. των Περσών.
 - β. των Φοινίκων.
 - γ. των Χετταίων.
2. Οι Κύπριοι βασιλιάδες βοήθησαν τον Μ. Αλέξανδρο στην πολιορκία
 - α. της Χαιρώνειας.
 - β. της Πέλλας.
 - γ. της Τύρου.

3. Στα «Τζιελλάρκα» της νεκρόπολης της Σαλαμίνας θάβονταν
- α. οι ευγενείς.
 - β. οι κοινοί θνητοί.
 - γ. οι βασιλείς.
4. Ένα γεωγραφικό χαρακτηριστικό του θεσμού της πόλης-κράτους ήταν
- α. το άστυ.
 - β. οι λειτουργίες.
 - γ. το πολίτευμα.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ: 1 – α, 2 – γ, 3 – β, 4 – α

(4 x 2,5μ. = 10 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ (35 ΜΟΝΑΔΕΣ)

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων.

α. Κατακτητές της Κύπρου κατά την Κυπροαρχαϊκή εποχή
(δύο [2] κατακτητές, δύο [2] αίτια κατάκτησης της Κύπρου)

(7 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

- Κατακτητές: Ασσύριοι, Αιγύπτιοι, Πέρσες
- Αίτια κατάκτησης:
 - γεωγραφική θέση του νησιού/ εμπορικός σταθμός στην ανατολική Μεσόγειο
 - στρατηγική θέση του νησιού/ προγεφύρωμα για επέκταση των ισχυρών λαών της εποχής/ έλεγχος της ανατολικής Μεσογείου
 - πλούσιο το νησί σε κοιτάσματα χαλκού
 - πλούσιο το νησί σε ξυλεία
 - εύφορο έδαφος
 - οποιοδήποτε άλλο αίτιο κατάκτησης ιστορικά τεκμηριωμένο

β. Β΄ Ελληνικός Αποικισμός

(δύο [2] αίτια, δύο [2] συνέπειες, μία [1] διαφορά από τον Α΄ Ελληνικό Αποικισμό)

(8 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Αίτια:

- στενοχωρία/ στενότητα χώρου/ αύξηση πληθυσμού
- περιορισμένες εκτάσεις καλλιεργήσιμης γης/ συγκέντρωση καλλιεργήσιμης γης στα χέρια των ευγενών
- έλλειψη πρώτων υλών
- αναζήτηση νέων αγορών
- εσωτερικές πολιτικές κρίσεις (της άρχουσας τάξης με τον λαό)/ απομόνωση μερίδας πολιτών

- φυγή ηττημένων κατά τις εμφύλιες διαμάχες
- γνώσεις Ελλήνων για τους θαλάσσιους δρόμους/ τις περιοχές εγκατάστασης
- ριψοκίνδυνος χαρακτήρας Ελλήνων
- οποιοδήποτε άλλο αίτιο ιστορικά τεκμηριωμένο

Συνέπειες:

- διάδοση γραφής/ χαλκιδικού αλφάβητου
- ανάπτυξη του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα της οικονομίας/ εμφάνιση νέων επαγγελμάτων/ εμφάνιση βιοτεχνίας, ναυτιλίας, εμπορίου
- κοπή και χρήση νομίσματος
- κύριο μέσο συναλλαγής το νόμισμα/ εφαρμογή εμπορευματοχρηματικού εμπορίου
- δημιουργία νέων κοινωνικών ομάδων
- διεκδίκηση εξουσίας από τις νέες κοινωνικές ομάδες
- χρήση αργυρώνητων δούλων/ ανάπτυξη δουλείας
- κρίση της αριστοκρατίας
- διάδοση του ελληνικού πολιτισμού στις νέες πατρίδες
- ανάπτυξη γραμμάτων και τεχνών
- ανταλλαγή πολιτιστικών στοιχείων με τους γηγενείς πληθυσμούς
- θαλασσοκρατία Ελλήνων/ περιορισμός των φοινικικών εμπορικών δραστηριοτήτων
- επανασύνδεση Ελλήνων με τη Μεσόγειο
- ανάπτυξη επιστημών/ ανάπτυξη φιλοσοφίας
- οποιαδήποτε άλλη συνέπεια ιστορικά τεκμηριωμένη

Διαφορές από τον Α΄ Ελληνικό Αποικισμό:

Α΄ και Β΄ Ελληνικός Αποικισμός: ΔΙΑΦΟΡΕΣ	
Α΄ Αποικισμός	Β΄ Αποικισμός
- περιορισμένη εξάπλωση/ Αιγαίο, Μικρά Ασία	- εκτενής εξάπλωση/ Μεσόγειος, Εύξεινος Πόντος, Κυρηναϊκή, Αίγυπτος, Κάτω Ιταλία, Σικελία, Γαλλία, Ισπανία (αναφορά δύο περιοχών τουλάχιστον)
- μετακίνηση κατά φύλα	- μετακίνηση πολιτών (ανεξαρτήτως φυλετικής καταγωγής)
- μετακίνηση χωρίς οργάνωση	- μετακίνηση οργανωμένη
- απουσία στενής σχέσης με τον τόπο καταγωγής	- στενή σχέση με τη μητρόπολη (ίδιο πολίτευμα, κοινά θρησκευτικά έθιμα, συμμαχίες)
- οποιαδήποτε άλλη διαφορά ιστορικά τεκμηριωμένη	

B2. Τόσο ο Φίλιππος Β΄ όσο και ο Ευαγόρας Α΄ έθεσαν ως πολιτικό τους στόχο την ισχυροποίηση του κράτους τους, της Μακεδονίας και της Σαλαμίνας, αντίστοιχα.

Σε κείμενο 120-140 λέξεων (με πρόλογο, κύριο μέρος, επίλογο) να παρουσιάσετε τεκμηριωμένα **δύο (2)** ενέργειες του Φιλίππου Β΄ και **τρεις (3)** ενέργειες του Ευαγόρα Α΄ που οδήγησαν στην ισχυροποίηση του κράτους τους. Στη συνέχεια, να εξηγήσετε την κατάληξη των προσπαθειών τους.

(20 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Σύντομος πρόλογος / Εισαγωγή

Κύριο Μέρος

Δύο ενέργειες Φιλίππου Β΄ (που αφορούν στην ισχυροποίηση του μακεδονικού βασιλείου):

- Απόκρουση εχθρών

Τεκμηρίωση:

- Αντιμετώπισε εχθρικές επιδρομές στα βόρεια σύνορα / Αντιμετώπισε τους Ιλλυριούς και τους Παίονες.

- Οργάνωσε ισχυρό στρατό:

Τεκμηρίωση:

- Οργάνωσε τη μακεδονική φάλαγγα (με πεζέταιρους)/ Χρησιμοποίησε τη σάρισα.
- Οργάνωσε σώμα ιππικού (με ευγενείς/εταίρους).
- Οργάνωσε σώμα ακοντιστών.
- Οργάνωσε σώμα τοξοτών.
- Οργάνωσε σώμα πελταστών.

- Δημιούργησε ισχυρή οικονομία:

Τεκμηρίωση:

- Κατέλαβε τα ορυχεία χρυσού του Παγγαίου/ Έκοψε χρυσά νομίσματα (τους στατήρες).

- Οποιαδήποτε άλλη ενέργεια ιστορικά τεκμηριωμένη

Τρεις ενέργειες Ευαγόρα Α΄ (που αφορούν στην ισχυροποίηση της Σαλαμίνας):

- *Ενίσχυση της οικονομίας*

Τεκμηρίωση- ενέργειες

- Έκοψε χρυσά νομίσματα.
- Δημιούργησε εμπορικό στόλο.
- Επιδιόρθωσε το λιμάνι.
- Επέκτεινε το λιμάνι.

- Δημιουργία αισθήματος εμπιστοσύνης και ασφάλειας

Τεκμηρίωση- ενέργειες

- Δημιούργησε πολεμικό στόλο.
 - Οχύρωσε την πόλη.
 - Συμμάχησε με Αθηναίους/ Συρακουσίους/ Αιγυπτίους.
- Οποιαδήποτε άλλη ενέργεια ιστορικά τεκμηριωμένη

Εξήγηση κατάληξης προσπαθειών Φιλίππου Β΄

- **Θετική έκβαση:** ισχυροποιεί το κράτος του, ενώνει τις ελληνικές πόλεις (με σκοπό τον πόλεμο εναντίον των Περσών)

Ή

- **Αρνητική έκβαση:** δολοφονείται/ δεν ολοκληρώνει το έργο που ανέλαβε (Συνέδριο Κορίνθου – ηγεσία της αμυντικής και επιθετικής συμμαχίας εναντίον των Περσών)
- Οποιαδήποτε άλλη ιστορικά τεκμηριωμένη απάντηση

Εξήγηση κατάληξης προσπαθειών Ευαγόρα Α΄

- **Θετική έκβαση:** ισχυροποιεί το κράτος του, ενώνει τις κυπριακές πόλεις (με σκοπό την απελευθέρωση της Κύπρου από τους Πέρσες)/ ξεκινά πόλεμο εναντίον των Περσών

Ή

- **Αρνητική έκβαση:** ήττα του Ευαγόρα Α΄ από τον Μέγα Βασιλέα/ αποτυχία Ευαγόρα Α΄/ υπογραφή Έντιμης Ειρήνης/ υπογραφή ειρήνης με τον Μέγα Βασιλέα
- Οποιαδήποτε άλλη ιστορικά τεκμηριωμένη απάντηση

Σύντομος επίλογος / Ανακεφαλαίωση

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (35 ΜΟΝΑΔΕΣ)

Γ1.

Όταν, με τον κοινό αγώνα, απέκρουσαν τους βαρβάρους (Πέρσες), οι Έλληνες, όσοι είχαν συμπολεμήσει και όσοι είχαν αποτινάξει τον ζυγό του Μεγάλου Βασιλέως, σχημάτισαν δύο παρατάξεις γύρω από τους Αθηναίους και τους Λακεδαιμονίους, που είχαν αποδειχθεί οι ισχυρότεροι από όλους, οι πρώτοι στη θάλασσα οι δεύτεροι στη στεριά. Η μεταξύ τους συμμαχία κράτησε λίγα μόνο χρόνια και Λακεδαιμόνιοι και Αθηναίοι πολέμησαν μεταξύ τους με τη βοήθεια, ο καθένας, των συμμάχων του. Και οι άλλοι Έλληνες, όσοι είχαν διαφορές μεταξύ τους, άρχισαν να στρέφονται προς τον έναν από τους δύο. Έτσι, από τα Μηδικά έως σήμερα και χωρίς διακοπές, πότε κάνοντας σπονδές πότε πολεμώντας είτε μεταξύ τους είτε με τους συμμάχους τους

που αποστατούσαν, προετοίμασαν καλά τη στρατιωτική τους δύναμη και απέκτησαν μεγάλη πείρα με τους κινδύνους του πολέμου.

Οι Λακεδαιμόνιοι δεν επέβαλλαν φόρο στους συμμάχους τους, αλλά φρόντιζαν ώστε να έχουν οι σύμμαχοι ολιγαρχικές κυβερνήσεις, πιστές στη Σπάρτη. Οι Αθηναίοι, με τον καιρό, είχαν υποχρεώσει τους συμμάχους τους – εκτός από τη Λέσβο και τη Χίο – να τους παραδώσουν τα καράβια τους και είχαν ορίσει για όλους ορισμένο φόρο που έπρεπε να πληρώνουν. Έτσι, στην αρχή του πολέμου αυτού (του Πελοποννησιακού), βρέθηκε να έχουν εξοπλισμό πολύ μεγαλύτερο από ό,τι είχαν ποτέ, ακόμα και όταν η συμμαχία τους ήταν άθικτη.

Θουκυδίδης Α, 18-19 – μετ. Άγγ. Βλάχος,
Αντώνης Μαστραπάς, *Η Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου και οι πηγές της*, σ. 164,
Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2003 (διασκευή)

α. Με βάση το παράθεμα, **(i)** να κατονομάσετε τις **δύο (2)** αντίπαλες συμμαχίες που συγκρούστηκαν κατά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο και **(ii)** να αναφέρετε σε ποιον τομέα υπερίσχυε η κάθε συμμαχία.

(5 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

(i) Αντίπαλα στρατόπεδα:

Η Αθηναϊκή συμμαχία εναντίον της Πελοποννησιακής συμμαχίας/ Η Αθήνα εναντίον της Σπάρτης/ Οι Αθηναίοι εναντίον των Λακεδαιμονίων

(ii) υπερίσχυση της Αθήνας στη θάλασσα
υπερίσχυση της Σπάρτης στη στεριά

β. Με βάση το παράθεμα, να δηλώσετε **έναν (1)** τρόπο με τον οποίο η ηγήτιδα πόλη κάθε συμμαχίας έλεγχε τους συμμάχους της.

(4 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Οι Λακεδαιμόνιοι:

- φρόντιζαν να έχουν οι σύμμαχοι ολιγαρχικές κυβερνήσεις.
- φρόντιζαν οι κυβερνήσεις των συμμάχων να είναι πιστές στη Σπάρτη.

Οι Αθηναίοι:

- υποχρέωναν τους συμμάχους να συνεισφέρουν φόρο στη Συμμαχία.
- υποχρέωσαν τους συμμάχους να παραδώσουν καράβια.

γ. Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφέρετε **τρεις (3)** συνέπειες του Πελοποννησιακού Πολέμου.

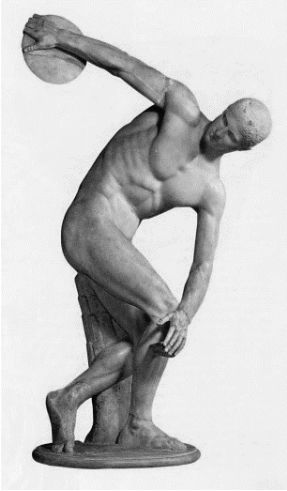
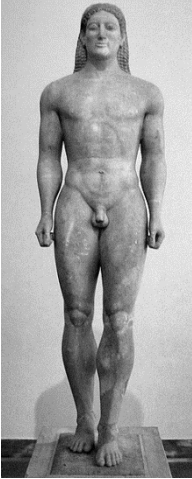
(9 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Συνέπειες:

- ήττα των Αθηναίων/ κατάλυση αθηναϊκής ηγεμονίας
- νίκη των Σπαρτιατών/ αναγνώριση σπαρτιατικής ηγεμονίας
- οικονομική αποδυνάμωση της Αθήνας/ περιορισμός του αθηναϊκού εμπορίου/ απώλεια της αθηναϊκής πρωτοκαθεδρίας στο εμπόριο
- πλήγμα στο δημοκρατικό πολίτευμα
- ενίσχυση ολιγαρχίας
- εξαχρείωση ανθρώπων/ πτώση αξιών/ χαλάρωση ηθών
- ανθρώπινες απώλειες
- υλικές καταστροφές
- ανάμειξη των Περσών στα εσωτερικά ζητήματα των πόλεων-κρατών
- υπογραφή Ανταλκιδείου ειρήνης
- παρακμή του θεσμού της πόλης-κράτους
- οποιαδήποτε άλλη συνέπεια ιστορικά τεκμηριωμένη

Γ2.

Άγαλμα 1	Άγαλμα 2
	
<p>«Δισκοβόλος», αντίγραφο έργου του Μύρωνα (Museo Nazionale Romano, Ρώμη) Ανάκτηση: https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/history/art/page_079.html Ημερομηνία ανάκτησης: 12/05/2024</p>	<p>Επιτύμβιος κούρος από την Ανάβυσσο της Αττικής (Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθήνα) Ανάκτηση: https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/history/art/page_062.html Ημερομηνία ανάκτησης: 12/05/2024</p>

α. Να αντιστοιχίσετε τα παραπάνω αγάλματα (1 και 2) με την εποχή στην οποία ανήκει το καθένα:

i. Αρχαϊκή εποχή

ii. Κλασική εποχή

(5 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

1 – Κλασική εποχή

2 – Αρχαϊκή εποχή

β. Να αναφέρετε **δύο (2)** ομοιότητες των πιο πάνω αγαλμάτων.

(6 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

- ανδρικές μορφές
- γυμνασμένες μορφές
- γυμνές μορφές
- μορφές που στέκονται
- οποιαδήποτε άλλη ομοιότητα εντοπίζεται στα δύο αγάλματα

γ. Να αναφέρετε **δύο (2)** διαφορές των αγαλμάτων που αποδεικνύουν την εξέλιξη στη γλυπτική.

(6 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Κλασικό άγαλμα/ «Δισκοβόλος» – Εικόνα 1	Αρχαϊκό άγαλμα/ κούρος – Εικόνα 2
<ul style="list-style-type: none">- μορφή με κίνηση- βάρος του σώματος στο ένα σκέλος/ πόδι- κλίση κεφαλιού προς τα κάτω/ το κεφάλι σκύβει (προς τα κάτω)- κλίση (αριστερού) ώμου (προς τα κάτω)- χέρια ελεύθερα- κοντά μαλλιά	<ul style="list-style-type: none">- μορφή ακίνητη/ απουσία κίνησης- βάρος του σώματος στα δύο πόδια- μετωπική στάση- ώμοι στην ίδια ευθεία- πιο μπροστά το αριστερό πόδι- γροθιές σφιγμένες- χέρια που ακουμπάνε στους μηρούς- μακριά μαλλιά
<ul style="list-style-type: none">- οποιαδήποτε άλλη διαφορά που αποδεικνύει την εξέλιξη της γλυπτικής και εντοπίζεται στα δύο αγάλματα	

ΤΕΛΟΣ ΛΥΣΕΩΝ